

## PODOBA ŠOLSKE KNJIŽNICE

Kaj se je dogajalo nekega dopoldneva v šolski knjižnici

Ivanka Učakar, Osnovna šola Frana Albrehta,  
Kamnik

UDK 027.8(497.12)

Učakar, Ivanka: Podoba šolske knjižnice. Kaj se je dogajalo nekega dopoldneva v šolski knjižnici? Knjižnica, Ljubljana, 33(1989), št. 3/4, str. 55-59

Referat je napisan s perspektive knjižničarja: kako on vidi šolsko knjižnico, njen pomen. Zavestno je izbran stil literature, govore naj citati. Poleg informacije potrebujemo tudi pomen. Natančnost ni isto kot resnica. Ker šolski knjižničar spremlja bralca v njegovi rasti, se mora tega še posebej zavedati.

UDC 027.8(497.12)

Učakar, Ivanka: Image of a school-library. What happened one morning in a school-library? Knjižnica, Ljubljana, 33(1989), no. 3/4, p. 55-59

The problem is discussed from a school-librarian's point of view: what the vision and the meaning of a school-library really are? The literary style was chosen deliberately, to let the citations speak. People need the meaning, not only the information. Exactness is not the same as the truth. A school-librarian has to be aware of this, because he follows the user in his growth.

Knjižničarji se danes ne pogovarjamo več o shranjevanju, arhiviranju, pa o katalogih. Naša usta so polna besed: public relations, image... Kako učeno, kako tuje zvene! Kako pomembne se čutimo v pretoku informacij in znanja, novih odkritij in napredka. Ob vsem tem se šolski knjižničar (in osnovnošolski še posebej) začne počutiti ubog in sam - kaj je on - še drobno kolesce ne, nima računalnika, nobenega on-line stika ...

In ker se šolski knjižničar počuti tako ubog, se prelevi v svoj drugi pol, v bralca. Odpre knjigo, ki jo mora pravkar inventarizirati. (Saj šolski knjižničar opravlja vse delo sam, tu ni treba skrbeti za dobro notranjo organizacijo knjižnice). Naslov knjige: Chomsky, N.: Znanje jezika. Ker stroka uči, da je treba pregledati CIP, kolofon, pa uvod, opombe ... se ubogemu knjižničarju ustavijo oči na besedah:

Kljub temu pa vsa dejstva niso sama po sebi preprosta in enaka. Obstaja hierarhija dejstev glede na hierarhijo vrednost. Pravilna razvrstitev dejstev, razločevanje pomembnega od trivialnega, sprevidenje njihove medsebojne povezave in povezave s kriteriji vrednotenja zahtevajo presojo, ki je ravno tako intuitivna kot empirična. Poleg informacije potrebujemo tudi pomen. Natančnost ni isto kot resnica ... Neodvisnost ni realna na nobeni ravni v hierarhiji narave ... Živimo v obdobju skrajne teme. Znotraj nas obstaja moralna atrofija, uničevalno izžarevanje, kot da gledamo propad doslej cenjenih, zdaj pa izdanih vrednot ... Sodba, odločitev in svoboda izbire, z drugimi besedami vedenje, ki vsebuje moralni imperativ, ne more biti urejeno v obliki, v katero verujejo nekateri zgolj tehnološki znanstveniki ... Onesnaževanje zavesti je rezultat zgolj tehnološke učinkovitosti ... (1) in knjiga dobi inventarno številko in v zavesti zaznamek: Prebrati. Obvezno. Predstaviti drugim.

Nenadoma se ubogi knjižničar čuti pomembnega, zdi se mu, da je spet v središču sveta. Kupe knjig je treba pospraviti na police. Še vedno odzvenevajo stavki urednice zbirke Konvergenca, v kateri je Chomsky izdal svoje delo, medtem ko avtomatično pospravlja. V roki knjiga Michaela Endeja, Momo. Stara, dobra znanka. Odpre se 5. poglavje. Knjižničar popusti svoji slabosti. Obstane med policami in ponovno bere že tako dobro znane besede: ... se mu je razcvete-

la domišljija kot travnik spomladi. Otroci in odrasli so se gnetli okrog njega ... "Ali mi poveš pravljico?" je Momo tiho zaprosila.

Stoji med policami in bere in časa ni in je ogromno časa, rože enournice se razcvetajo, besede zvene, čarovnija deluje ... čisto jasno sta čutila, da sta v tem trenutku oba nesmrtna. (2)

To! To bo šolski knjižničar prebral sedmošolcem. Pa Malega princa, ki se počasi odpravlja k vodnjaku ..., da se bo z literaturo, to rožo, ki je zate, odpirala skrivnost rož enournic in časa in vrednot. Tako je med pospravljanjem polic narejen osnutek za bibliopedagoško uro. Nič časa ni bilo vrženega stran! Kako dobro je biti šolski knjižničar. Zvonec prekine pospravljanje. Enajst! Izposoja. Prvošolci vro v knjižnico, se prerivajo. Treba je samo čimhitreje streči, gledati na vse strani, biti povsod, hiteti, hite-ti. Umiri se. Prihajajo stalni gostje, tisti, ki se radi pogovarjajo, razodevajo svoje misli, težave, radosti. "Ste videla film Ime rože? Na videu?" Nima pomena moralizirati, kateri film je primeren za osmošolce. Razplete se pogovor o samostanu, o prepisovanju knjig, prav do Poetike pride-jo. Smeh v šolski knjižnici sproščeno zazveni, ko se spom-nijo prizora v skriptoriju: "Zakaj se menihi niso smeli sme-jati? Katera knjiga je bila skrita? Zakaj je niso smeli brati? O čem je govorila? Imate tudi vi kakšne knjige skrite, da jih mi ne moremo brati? Saj vemo take ..." Med smehom sipljejo vprašanja. Izzivajo. Kaj naj jim knjižni-čar reče? Police so jim na razpolago, sami se smejo preti-kati po labirintu. Pa jim ga vedno pomaga odpirati v pravo smer? Dobe tisto, kar jim je potrebno? Tiho samoizpraše-vanje med pripovedjo o drugi knjigi Poetike, o tisti, ki naj bi govorila o komediji.

Čas jih, ker je čas dela in službe, prežene. Vrata knjiž-ničar zaklene. Zavest pa zapiše: Ko prideš domov, poišči Eca. Zato zvečer, ko vse pospi, ko je gospodinjstvo oprav-ljeno - kajti knjižničar je ženska in mati in gospodinja - začne prelagati svoje najljubše knjige. Med njimi se poka-že Umerto Eco.

V začetku je bila Beseda ... opis Viljema iz Baskervilla, razmišljanja o resnici, opis skriptorija ... menih biblio-tekarja prosi za delo, ki si ga želi ogledati, bibliotekar pa poišče knjigo zgoraj v knjižnici, če je želja upraviče-na in pravoverna ... To mi je govoril v podporo misli Rogerja Bacona, ki je dejal, da je namen znanja podaljšati človeško življenje ... sledil sem stranem in v meni sta se mešala občudovanje in smeh ... Čudno je, da se ne spomin-

jate, bila je učena in nadvse lepa diskusija, ali metafore, besedne igre, uganke, za katere se zdi, da si jih pesniki izmišljajo iz čistega užitka, ne navajajo k premišljevanju o stvareh na nov in presenetljiv način, in jaz sem rekla, da je tudi to ena od kreposti, ki jih mora imeti moder človek. (3)

Oči zapira utrujenost, pojavljajo se samo še podčrtani stavki, znani iz prejšnjih branj: Ni se čudil, da se skrivnostni zločini sučejo okrog knjižnice. Pri teh možeh, ki so se zaobljubili pisanju, je bila knjižnica obenem nebeški Jeruzalem in podzemni svet na meji med neznanimi deželami in peklom. Bili so v oblasti knjižnice, njenih obljub in njenih prepovedi. (4)

Prebrane besede se zveržijo kot miniaturre srednjeveškega kodeksa, iz njih pa se kot na sodobnem ekranu pojavljajo naslednje:

Knjižnica je zakladnica znanja, toda to znanje lahko ohрани nedotaknjeno samo, če prepreči, da bi prišel do njega kdorkoli, če ga skriva celo pred samimi menihi ... znanje je kot prelepo oblačilo, ki se obrabi z nošnjo in razkazovanjem. Mar ni takšna sama knjiga, katere listi se razcefrajo in črnijo in zlato obledijo, če se jih dotika preveč rok?? ... Kaj bi bilo treba storiti? Nehati brati, samo hraniti? (5)

Skušnjave, ki pogosto obhajajo šolskega knjižničarja, ko opazuje, kako hitro propadajo knjige v zahtevnih in nenežnih rokah šolarjev.

... skoraj se mi zdi, da vse to, kar sem napisal na te liste, kar boš ti zdaj bral, neznani bralec, ni drugega kot pesem iz ostankov pesmi, carmen figurata, neskončen akrostih, ki govori in ponavlja le tisto, kar so mi povedali oni drobci in ne vem več, ali sem doslej govoril o njih ali so oni govorili skoz moja usta. ... V skriptoriju je mraz, palec me boli. Zapuščam to pisanje, ne vem, komu, ne vem več, o čem: stat rosa pristine nomine, nomina nuda tenemus. (6).

V dnevni sobi je hladno, roka omahne, knjiga zdrsi iz nje, v sanjah se začno odpirati rože, rože enournice.

Kako je ime roži? Roži, ki je zate? Roža enournica?

## Literatura:

1. Chomsky, N.: Znanje jezika : o naravi, izviru in rabi jezika. - Lj. : MK, 1988. S. I, II, III.
2. Ende, M.: Momo ali Čudna zgodba o tatovih, ki so kradli čas, in o otroku, ki ga je ljudem vrnil: pravljичni roman. - Lj.: MK, 1987 S. 41-51
3. Eco, U.: Ime rože : roman. - Lj. : MK, 1985. S. 88,92, 96, 97.
4. Isto, S. 199.
5. Isto, S. 200.
6. Isto, S. 534, 535.